

Sterke regio's in de wereldeconomie

Auteur(s):

Graaff, W. de

Boekema, F.W.M.

De auteurs zijn respectievelijk studentassistent en hoofddocent Regionale Economie aan d Katholieke Universiteit Brabant. De laatste is tevens hoogleraar Economische Geografie aan d Katholieke Universiteit. Nijmegen.

Verschenen in:

ESB, 81e jaargang, nr. 4051, pagina 273, 27 maart 1996

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

ruimtelijke, regionale, economie, internationale, economische, betrekkingen, uit, de, vakliteratuur

De economische vervlechting van landen en werelddelen is sterk toegenomen, en de productie lijkt steeds minder aan een locatie gebonden te zijn, zo luidt een vaak gegeven analyse van het verschijnse globalisering¹. Terwijl in deze analyse de vergroting van de geografische schaal waar economische activiteiten plaatsvinden centraal staat, beschrijft Kenichi Ohmae in zijn nieuwste boe hoe globalisering leidt tot het ontstaan van economisch sterke gebieden op een kleiner geografisch schaalniveau: dat van regio's binnen staten².

Ohmae begint zijn analyse met een beschrijving van de gevolgen die veranderingen in d wereldeconomie hebben voor de betekenis van (politieke) landsgrenzen. In de eerste plaats zijn, doo de toenemende vervlechting van landen en de supranationale afspraken tussen landen, d mogelijkheden om zelfstandig beleid te bepalen sterk gereduceerd. Zo wordt het monetaire beleid va landen in hoge mate bepaald door supranationale overheden (zoals binnenkort in de EMU). Op d tweede plaats is de productie van goederen en diensten nauwelijks meer gebonden aan een bepaal land. Goederen bestaan steeds vaker uit onderdelen die over de gehele wereld zijn geproduceerd en i een 'willekeurig' land worden geassembleerd. Het faillissement van het Nederlandse Fokker heef gevolgen voor over de gehele wereld verspreide toeleveranciers.

Deze ontwikkelingen maken de grenzen tussen landen tot niet meer dan een cartografische illusie. Landen gaan echter niet alleen op in een groter geheel, zoals de Europese Unie, maar tevens komt d eenheid binnen landen onder druk te staan. Het wegvallen van nationale grenzen heeft namelijk oo het bestaan van verschillende gebieden binnen naties zichtbaarder gemaakt. Een natie is opgebouwd uit diverse deelgebieden met elk hun sterke en zwakke kanten. Dit is zelfs al binnen een klein land al Nederland zichtbaar. Groningen is sterk afhankelijk van het aardgas, terwijl de economisch ontwikkeling van Rotterdam voor een belangrijk deel wordt bepaald door de havenactiviteiten. Ondanks het herverdelingsbeleid van de nationale overheden zijn de welvaartsverschillen tusse landsdelen, aldus Ohmae, groter geworden. Dit leidt tot 'the emergence of region states'. Deze 'region states' zijn gebieden die een hoge economische welvaart kennen en een grote bijdrage aan d ontwikkeling van de nationale en mondiale economie leveren. Voorbeelden zijn Noord-Italië, Silico Valley, Baden-Württemberg, Wales en de Rhone-Alpen regio rond Lyon.

Wat zijn nu kenmerken van gebieden, die 'region state' geworden zijn? Het meest opmerkelijk is da de gebieden allemaal tussen de vijf en twintig miljoen inwoners tellen. De beperkte schaalomvang al gemeenschappelijk kenmerk lijkt echter moeilijk te verklaren, als tegelijkertijd het belang va informatie toeneemt, en (daardoor) de fysieke afstand irrelevant wordt. Storper geeft een mogelijk verklaring voor de beperkte omvang van deze 'region states'³. In de concurrentie op de wereldmarkt neemt het belang van de prijs steeds verder af, terwijl het belang van kwaliteit en uniciteit toeneemt. Aan die vraag kan alleen voldaan worden door specialisatie, waarbij producten, processen, arbeid kapitaal en kennis worden gecombineerd om steeds weer nieuwe en verbeterde producten te maken. Dat vergt samenwerking met toeleveranciers, onderling vertrouwen, en een intensieve uitwisselin van kennis, processen en technologie. Zo'n samenwerking komt gemakkelijker op gang in gebiede met een beperkt geografisch schaalniveau. Storper noemt hierbij als voorbeeld enkele van de ook doo Ohmae genoemde gebieden: Silicon Valley, Noord-Italië en Duitsland (Baden-Württemberg). I Nederland is het netwerk van Océ-Van der Grinten in Noord-Limburg een goed voorbeeld.

Dat 'region states' op een beperkt aantal plaatsen ontstaan, wordt door Ohmae toegeschreven aan he feit dat slechts een aantal gebieden (vrijwel) volledig zijn geörienteerd op de wereldeconomie. Openheid voor buitenlandse investeringen en producten is voorwaarde voor het ontstaan van ee 'region state'. Echter, ook het productiemilieu speelt een belangrijke rol. Factoren als de aanwezighei van gespecialiseerde toeleveranciers, een hoog voorzieningenniveau en een hoog opgeleid beroepsbevolking trekken nieuwe bedrijven aan en beïnvloeden het functioneren van gevestigd bedrijven.

De opkomst van 'region states' als gevolg van de globalisering van de wereldeconomie laat zien da het 'footloose' worden van bedrijven slechts relatief is. Specialisatie leidt tot intensiever samenwerking, en daarmee tot vergrote afhankelijkheid van de omgeving. Het is dan ook een fictie t stellen dat globalisering leidt tot homogenisering van de wereldeconomie. Het grootste deel van d welvaart wordt steeds meer in een beperkt aantal, geografisch gezien kleine gebieden voortgebracht

1 Zie bijvoorbeeld W. Ruigrok en R. van Tulder, Misverstand: globalisering, *ESB*, 20/27 december 1995, blz. 1140-1143; K. Ohmae, Triad power, New York, 1985; K. Ohmae, Beyond national borders, Ne York, 1987; K. Ohmae, The borderless world, New York, 1990.

2 K. Ohmae, *The end of the nation state: the rise of regional economies*, New York, 1995.

3 M. Storper, The limits to globalization: technology districts and international trade, *Economic Geography*, 1992, blz. 60 -93.